

*Pilar Onandi*  
*Mallabia, Bizkaia*

Aurkibidea

**Biografia**

**Zintak**

**MAL-002**

- **Proiektua:** Mallabiko euskara - Pello Mugarza
- **Elkarrizketatzailea(k):**
- **Data:**
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k):** Markuerkiaga, Itxaro - Gezuraga, Kepa - Agirrebeña, Aintzane - Arantzeta, Jon

**Pasarteak**

**1. Eskekoak baserrietan**

- **Erref:** MAL-002/001

- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

#### **Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

#### **Laburpena:**

Eskeko bat zakuarekin baserrira joan zitzaieneko eguna.

#### **Transkripzioa**

- Ez da hain [...] baiña esan bir dou ta, zera, [...] izan da, zera etorri jakun baten eskeko bat, ba leiñ eskekuk ibiltxen zin ba, beharrezkuk zakuaz ta zerin ipinitxa, kale erropa osoz ta, umin kontra gixona taxu hortan ez dakit ze ta.

- Harexei begire [...]

- A bai bai, ni ziurtatu ezin da izen, zerutatik, ez, zerutatik ezin da izen ta, [...] zerutatik ordun ta, segidu ein bihar xoat pentsau xoat nora joten daben ta, "Bai handixik nator ba", esan naijon eta, "zuk biher bada ezagutuko zu nire lehenengo senarra, Juan", "lagun handidxe ga, siñistuik", da "zelan dabil ba?", "han danak dabiz igul antzin", eske ez dot gure barre etxi ze kristo ta, Ortuzarrenekuk emongo dosta. Bueno "zeoze ingo zaizkizu", ta "bai ipini agudo", ze nahixun ta, bankoa etorri nitzan ta etorri herritarrak ipini tzo diru apur bat ta maletie, Koldok. [...] ta "gaur Juanen iztarrak euki dodaz", ezin da izen ta, "nundik?", "gixon bat pasa da leiñ ta haretxek esan jatz", "neuk be jakin nahi neukez, ze ixen den, ta norutz hartu dau?", "ba hor ziher jun da, zaldi politt bat zeuken ta", [...] igo gaiña, junda, besti honek bilurre, [...] asko pasako dalakun ta, balienti honek geldi hor jarritte, bigarrenak berbarik be ezin ein ta, topa dozuena ezetz ikasi be ein, ta, bide eskasa ixan da hori ta beste bat gorutz, kuzero baten Baltikorutz, ibili ei zan begire ta, ezin izen eben aurrera jutie, esan ei zen, "adiskidie ikusi ahal dozu maletadun gixon bat", ta "bai, haren bile bazabiz hankak azkar eragin zinekez" esan ei zetzen, "bizkor ibili zinekez", ta, emon dotso zaldixori ta "eukiko dozu oixaktena" ta "bai", joan da gizon hori bille, ba zerorren bille, maletadunen bille, ta atera maletioi, laguntza barik igon al zaittez beste bidetik, hanka! Ta etorri zan ta ez zeban topau iñor, ta dios hamen martxie, andria ixan zan [...] jaja lagata hortxe [...] etor da etxera ta andri [...] memeli zan baiña "sar zaitxez zuk ze nahizun hara guk baiño nezezidade gehixau daukela Juanek da hareri emoteko ta berari emon dotset". Ta ondo pasa ei zeban [...] zoridxonak emon /bitsezuz/ bihar dotsezuz gixonai zuk [...]

- Horixe ba.

- Bai.

- Eh bai, e amaittu dozu hori?

- Hori bai.

## **2. Eperren inguruko kontakizuna**

- **Erref:** MAL-002/002
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:02:45. **Bukatu:** 00:04:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Natura » Fauna » Hegaztiak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

**Laburpena:**

Eperren inguruko kontakizuna.

**Transkripzioa**

- Gerin (Geria) e zelan zan ba hori eperra e.  
- A bai hori e zera.  
- Hori...  
- Kanpoko zakunaz etortzen zala ta gosia izan zalarik eperra ekarriko ei zittun, "ba ekarriko dittut" esan ei zeban, ta ekarri dittu. Ta ezer badabil ipintten, ha be egunero ipini be ez ta probetan probetan askotxu jan ei zittun, ta [...] honek pentsau dxoan: "zeozer asma biharko dot /bikot/ nik", ta etorri jakun kanpoko abadiok bestin jantziz erutiarren Martiñegaz ta zera "ba banitxak". Ta "hola" esan ei zotsan eta "hola", ta "baaki zer?", ta "ez", "gure abadi ganau ona da beruaitxik, belarri bidxek ebai /bitsatez/ biher dotsatez bihar goizin. "O banoi ordun" esan ei ixan dau, "bai, hobeto eingo dau", hartu liburuori ta hurrengo [...] bera badoa abadiori doie, kanpoko hori, etorri da herrikuoi. Ta "Nun da ba?", "Jun da", "Jun?" "bai, baina ikusiko dittu, eperrak ikusi?" Ta bai, kaperautzan ta diar ei zotsen: "ekarri bat oin" ta zea, honek neuk bihar dittuaz "bittuaz" belarrittik ebai biharko / biko/ dotsadaz esaten zinduen, ta mutille ez dakitz zer badakitx [...] horrek hamen deuzen bittartin eperrak [...]

**3. Gerea auzoko sakristaua**

- **Erref:** MAL-002/003
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:04:00. **Bukatu:** 00:06:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

**Laburpena:**

Gerea auzoko kontakizuna; abadea; sakristauaren inguruko kontuak.

**4. Abadearen inguruko azalpenak**

- **Erref:** MAL-002/004
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:06:45. **Bukatu:** 00:07:35
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

**Laburpena:**

Abadearen inguruko kontuak.

### **Transkripzioa**

- Zera sermotutxu bat eingo dotsela, esan ba hori sarie esan nau gero zestuk eitten zittune. Sermotutxo bat eingo dotsela abadik.
- Ez dakit hori.
- Ta ba sermotutxui, ta gero e ahuntzek eruten ei zirin [Maltaraeñien], ahuntzek bittartian harutz ta honutz, ba harek euren kopapuntu hori, han batu dittuek, ta ba gero ba haixe, urekau modue, [...] ta sakritsauei, sakritsauei azkanengo “hi bertako ministrua azelako lau edo bost”, proust, albokoariai, sakristauai, hori be Gerin (Gerian) pasauteku da ba.
- Egin leike.

## **5. Antzinako bizimodua**

- **Erref:** MAL-002/005
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:07:35. **Bukatu:** 00:09:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### **Gaia(k):**

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

### **Laburpena:**

Lehenagoko bizimoduaren inguruko iritzia. Konparazioak. Garai batean baserrietan ez zegoen ez ur-korronterik, ez argirik, ez bide egokirik...

### Transkripzioa

- Ba, oin hirurogeta zortzi urtez hor atzetikuk kontau biheko jittuau!
- Bai, bai [...] lekuen ekixok.
- Orduko bizimodue, geur txarto esaten juau, baiña geur hobeto, neuretzako, lehenaukuek baiño. Orduen, baserri baten ez euen Mallebi guztixen fregaderara urik. Pozuetati edo iturrixetati, handik zertu biheko zan. Ta geur ya etxe bat ez da egongo urik bakoik.
- Kotxeik bakoik be ez!
- E?
- Kotxeik bakoik be ez!
- Kotxeik bakoik be ez. Baiñe urik barik behiñipeiñien. Eta kamiñoik be... Geure akorduen einddekuek die, hirurogeta hiru bat urte edo lau izengo die Ermuatik Markiñarako [hona goiko] kamiñue ein zala. Ta euen kamiño bat bakarrik Eltzubittik herrire.
- Mallebire, bai.
- Mallebirekue. Ta Mallabittik Areittixora. Mallabittik Ermurekue be oindio urte asko ez dala einddekuek die. Horrek ointsua ' einddekuek.
- Hori geu ezkondu giñan ingurun, ez?
- Bai. Berrogeta hamabi urte inguru edo [holakue]. Ta holantxek gauzak. Hamen miserixeko bizimodue erun eben lehenaoko zaharrak, ze ez urik, ez argiik, ta ez bideik ez euen hamen.
- Ezebez.
- Hamen euen miserixa bat, jantzixaz be bai...
- Honek ez jakixiek baiñe...
- Jantzixaz be bai, eta bidiekin be bai, urakin be bai, ta argixe be... Ointsuao ipinitteko argixek die honek argi... Ez euen. Petrolie edo karburue. Ta ez euen argiik be. Ta oin txarto bizi gariela? Bai! Sekulo be ez gara ondo biziko, baiñe ordun baiño hobeto oin.
- Orduko zaharrak bai konformidadie, e!

## 6. Lehengo zaharren konformidadea

- **Erref:** MAL-002/006
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:09:50. **Bukatu:** 00:11:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

### Laburpena:

Lehenagoko zaharren konformidadea. Proba-harria.

### Transkripzioa

- Orduko zaharrak bai konformidadie, e! Hamen, horren etxie baiño beheratxuao zien haritz bi edo, ta beste pago bi edo; han proba-harritxo bat. Proba-harritxo bat.
- Bai. Ordun leku askotan proba-harrix.
- Ta neguen, [hara] lantzien pareja bat lotu etxe bakotxak ta handik gora [hara] Otsonera, granjak dauzen etxe aurrera, behetik gora. Ta ha harrixa han gora altxatzen ebenak e...
- Zeozer.
- Zeozer. Ta gero, ba, lantzin batek, lantzin batek parejok lotute harekin harrixaz. Ta gero hor beste aldien [...], ta horko gizonai bestien parejak

ikusten han, ta --Pantxiko jua izena-- ta "Pantxiko, zuk be lotu biheko dozuz, ba". Ta, ba, "Lotu eingo dittut". Andriek urtetzen deutse: "Ez horixe! Ez dozu erungo probara behirik!", ta andriek [...] Pantxikoi [...].

## 7. Gerezitara joan zireneko kontakizuna

- **Erref:** MAL-002/007
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:11:00. **Bukatu:** 00:13:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

### Laburpena:

Gerezitara joan zireneko kontakizuna. Toponimia.

### Transkripzioa

- Beste baten keixak jatera jun giñen, hor, Trabakutik hurrengo tontorrera, han etxie... [...] etxie pasau ta Gomesian. Han, kamiño eskiñan keixa-baltzak, edarrak. Ta, ba, keixara igon dou. Horren anaie, ni, ta hori, Eibarren bizi dana, Eugenio, keixata '. Harek eskupetia, Eugeniok, anaiana, Iñixiona. Ta andriorrek sentidu gaittu keixan ta: "Hona Prin! Prin! Prin, hona, hona! Heldu hórrei! Heldu hórrei!" Ta salto ein dou keixa gaiñetik, ta horri, Lapatzai: "Ekarrik ona eskupetioi". Ta txakurre, ba, hor, hamar bat metrora edo, goratxua '. "Bau-bau-bau". "Danba!", nik. Ta hauxe ein eutsen buztanai, buelta. Ta gero, [horra], Lapatza, mutikuek --zesteru zan aitte, hor Eibarren bizi dana, aitte-- ta tentau harek, Manuelek: "Ta txakurrek, Priñek, ondo jaten jok?", ta "Bai, esnetan ogixe bustitte. Bape ez duke hagiñik ta esnetan busti ogixe ta jaten dau". Ja! Gustora Lapatzako zaharroi. Ta, ba, gero ospa. Ta gero, amak esan bere mutikuoi, ba, txakurrai ze pasau jakon. Tirue bota eutsela bata-batzuk eta... harek ezautu ez gu, urrintxuao egon be ta... Ta gero, hori behekuoi, Ortuzar Txikixe, nobixie euken han, Eltzubixen. Ta harek mutiko gaztiok, ba, zeintzuk izen ete dien edo, basuok errekatatzen. Ta harek Eltzubiko atiek "kirrink" ein dabela ta Ortuzar Txikixe ixen zala. Ortuzar Txikixek kulpak.

- Kulpantiek danak librau.

- "Kirrink" ein ebala atiek ta... Ba, etxera juten zuan, nobixien etxera. Hori [bere etxeukuoi].

- Zeuek be dezentiek! Bidexingorra [ixa einde...] hor behetik ziher, ta tranpie ipini [zontsen].

- Zeri?

- Ortuzarri.

- Tranpie ipini!

- Tranpie holakotxie.

## 8. Antzinako kontu zaharra

- **Erref:** MAL-002/008
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:13:45. **Bukatu:** 00:15:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

**Laburpena:**

<p>Antzinako kontu zaharra.</p>

**Transkripzioa**

- Konbersasiño bet hontxe honek txapistak ei eban, ta daz. Ta txakur handi bi ta beste txikitxu bat die, ez deuke zeikusik ta esan ei zirin txapisti horrek bere lagunai "ez zeixu lagundu e, aitta aukola makalik eta berana jun zala" esan ei zeban. Famili bille be ikusi zaittuez, faltan be ikusi zaittuez ta Zaharburun txakurrok, ta zera e, horra Oizen baso baltzan dabil ba, eskalaristie Orozkoku-edo kastellano bat.

- Bai?

- Bai, [...] egun birik batzuk, ta berari be jentek emon dotsela txakurrok. Ta zera e, moluskun hor e, zera e, ehuntze jan, ta "zer nahi dozue?" Ba hondiño bistan dauela [...] harei leku gorde ta, [...] makiño hotsin hor sakonin, Orozkoko gizon hoi ai jun da gaztioi ta, bata ein zotson ta bestiek emon dotsola tirue, baiña buztana hanka artetan sartunde jun zala, ta ez dakixela haren barririk ta jenti ixilik da. Oizen dabiz, txakurrok.

- Bai.

- Ta pintta txikitxu bat, haixe eskasena esate eben ta, niriek izte bena solte lagata zeunkez, ta ni ez naz ezer, [...] daz ba. Honek zera Gerardonak edo hor enpresa orduko zerak e, txakurren [...] edo, oin txapiaz tapauta daz danak, etxie eindde ta, ez dot ikusi zelakuk dazen.

**9. Ezagun baten inguruko kontakizuna**

- **Erref:** MAL-002/009
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:15:15. **Bukatu:** 00:16:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Lanbideak » Polizia

**Laburpena:**

Ezagun baten inguruko kontakizuna. Guardia Zibila ehiztarien atzetik basoan. Baserritar gutxik zekiten erdaraz.

**Transkripzioa**

- Lapatzan hasi garien ezkerreko lehenengo Lapatzakua amaittu bihaeko juau.

- Bai, bai.

- Esteban, Esteban Lapatza, ta harek mendixen ardi txabolia. Ta guardia zibillek kazadorien ondorik. Ta guardia zibillek: "Oye, ¿ya has visto cazadores?", ta "Sí, ya he visto, pero yo no sé dónde andan", atzera Estebanek. Ta "Pues, ¿a dónde vas tú?", "Yo a monte, sacar a las ovejas", Esteban horrek.

- Bapez baiño gehixa ' zan! Orduen barbarik be [ezin jakin] erderaz [danak be]!

- Ez, ba!
- Bai, erderaz apezitokua ei zan. Bai, apezitokue.

## 10. Mallabiko baserritar baten inguruko kontuak

- **Erref:** MAL-002/010
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:16:00. **Bukatu:** 00:16:40
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

### Laburpena:

Antzinako ipuin zaharra. Erlojua kordelarekin lotuta. Mallabiko baserritar baten inguruko kontuak.

#### Transkripzioa

- Harek erloju ' be, hemen kordel baltza...
- A! Bai. Lehen kordoie...
- Ta honakoxie, patatie. Ta "Ze ordu da, Esteban?", ta "Laste ikusiko dou. Hamarrak eta hamar." Gure aittak esaten eban beti hamarrak eta hamarrin eukitten ebala harek. Ta beti preguntia. Ta Trabakora ta [Oxara] juten ei zan, ta "Ze ordu, Esteban?" Tentatzen be bai, e? Ta "Laste ikusiko dou. Hamarrak eta hamar."
- Hori sorgiñena kontaioxue, Esteban Lapatzana.

## 11. Antzinako bizimoduaren inguruko kontuak

- **Erref:** MAL-002/011
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:16:40. **Bukatu:** 00:20:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

### Laburpena:

Antzinako bizimoduaren inguruko kontuak. Goldea, laia... Goldaketan.

## 12. Lan-istripuak; seguruak

- **Erref:** MAL-002/012
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:20:00. **Bukatu:** 00:22:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

**Laburpena:**

Antzina Mallabian gertatutakoa. Lan-istripuak; seguruak.

**Transkripzioa**

- [...] albañel ixo izen biher bienien, aldamiñu altzatzen, aldamiñue, ta bati komunerako larrixe etorri jakon, bajatu aldamiñun behera ta jun ein zan komuna ta bestik atzera altzau ta ekin otsen biherrien, ta a komunien dauen artien jausi ta hil zien [...].
- Hartu ogixe hutsik ez ein.
- Andrie jun jakon: " bai e, zu hortxe egoten zara da guri pasa jaku bihera" ta "zer pasau da ba?" "e aldamiñu jausi ta egon dizanak hil diela. Ta "es mas" suertie euki dabela komunin eotiaz. Handik urte beta harei alargunari han hil ziran alargunari bosna millo kobratzeko, zera diru etorri jakon, ta andrioi jun ein jakon, ta: "oin be zozer pasaten jatzu zuri" ta "bai". "Alargun geldittu zirenei bost millo kobrau biher dabe /bidabe/ ta zu beti komunin eoten zarilako ezebez".
- Komunin eon ziñilako ezer ezin kobrau.
- "Hantxe denpora larrei eitten dozu" ta kobrau barik geratu zan.
- [...] mutil lekixarra zan, ta jun zan Lekitxora ta barku galdu ein zan, ta ba galdu zirin gizonei ba diru edo segurue edo zera. Andrak [...] nire gizonak[...] ez zekizien segururorik.
- Bai ba kobratzie nahi [...].
- Bere gizona zergaitik ez zan hil. Harek harek ondo ekixen.

**13. II. Errepublika eta ekonomian aldaketak**

- **Erref:** MAL-002/013
- **Iraupena:** 0:03:55. **Hasi:** 00:22:00. **Bukatu:** 00:25:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

**Laburpena:**

Laneko kontuak; baldintzak, seguruak. II. Errepublika aldarrikatu zenean lege berriak irten zirela eta horren inguruko aipamenak. Azken urteotan egon diren aurrerapenak; bizi-kalitatea.

**Transkripzioa**

- Seguruek-eta lehen, gu biherrin ibilli giñenien [Mallabi-...etan], zazpi pezeta jornala, ta txakur haundi bat segurorekue. Segurue [zer zan be ez genkixan].
- [Monte Pío] esaten eutsen.
- Ta segurue zer zan be ez, ta txakur haundi bat jornaletik kendu eguneko. Ta gero, ba, segi! Ekitteko ordue: zortzirek; isteko, ba, hamabixek edo, ondo. Baiña atsaldien, ordu bixetan ekin ta izerrak urten arte...
- Jainkuen gauzak agertu arte bihera.
- Aldemenekuek bata bestiei esaten: "Ointxe laste [itzuliko] jotsau, jainkuen gauzak argittu dittuk eta". Izerrak argitzen zienien... Ta gero, errelebuen eittia etorri zan treintan. Ta errelebun eittia etorri zaniien...
- Trenta y uno.
- Treinta y uno? Trenta y unun. Errelebun eittie etorri zaniien, ba, jarri zien lege batzuk, itxurie, aurretik be egongo zien, baiña, ba, ordun, zortzi ordu

einddekun "da!" isteko. Ta guk ez zortzi ordu ta ez hamabi, guk esaten ebenin itxi ta esaten ebenin ekin.

- Harek [...].

- Bai. Ta gero etorri zien... Hori ordenioi errelebun eitteko urten ebenin, ba, orduak. Ta lehenengo kamiñotan [ibili zin] obreruk, hamen, Trabakotik Markiñerako ta horretan argittu zienak, ba, hemen, Barakaldo aldeko ta horko zer batzuk, orduk joten eban momentun erreminttak "bloust" bertan itxi, ta harek ipiñi eben orduetako [asuntu hoi]. Baiña ez euen, gure gazte-denporan ordurik ez euen. Ordurik barik eitten zan bihera, esaten eben moduen. Ta ezer [enojorik] bada, "aiba kontue ta jun etxera". Ta "dda!", pagau bertan tokatzen zana ta etxera! Geur txarto esaten da, baiñe geur geuzak normalao daz, ta normaltzen doiz, gerua normalao doiz horretan asuntuokin, horrekin asuntuokin.

- Orduen be [... bata bestia...] ondo ta.

- [...] Bai, baiñe orduen, ez bizikleta bat, ez automobil bat... Zakutxue lepun hartu ta kuartillo bat ardau. Botillie bai haundixe, baiña kuartillo bat ardau.

- Zakue burun hartute eskolara be, gero!

- Bai, baiña kuartillo bat ardau hartu bihererako, ta egun guztiko kuarttillue. Ta eguerdixen erango lukiela be bai, baiña "ño!", illuntziko be tragotxo bat ona dok, ba! Ta itxi. Ta halantxe, miserixie garbixe.

- Miserixie garbixe!

- Zaharrak, erdixek baiño gehixa, gantzontzilloik be ez zebe ebaliko. Gaztiek, emakumiek behiñpehin, ni erremerixan nebillen denporan, ez paparrekoik ta ez besteik ez zebe usatzen. Libre.

- [...] ibili zittuan. Oin, berrogeta hamasei [urtekuk] bertsuak etara zittuen gona motzei. Ta [... melena...]

- A! Melena ta [a la...] beste bat izeten zan.

- Ta hor, horko... Lapatzak, Bermeon dauenak, eitten jittuan horrek.

- Neuk be bai makiña bat neskai! Hamengo kofradixakuei gehixenei [ebatzen] najutsen.

- Melena itxittakuen ze tipotan izeten...

- Melena, hona.

- Melena, gora, gora.

- Ez, [a la razon] gora.

- [A la razon] gora.

- [A la razon] honaiñok goraiñok ebaitta.

- Baiña kokota labaiñaute.

- Melena, zeinde horrek dekon modun. Baiñe bueltan ebaitte.

- Bai, baiña kokota labaiñaute. Kokota garbittu labaiñiaz.

- [A la razon] hori.

- Bai.

- Gurien aitta zana ibiltzen zan ebaten.

## 14. Antzinako bizimodua

- **Erref:** MAL-002/014
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:25:55. **Bukatu:** 00:26:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

**Laburpena:**

Bizi-kalitatea. Antzinako bizimoduaren inguruko iritziak. Erromeriak. Garbitasun eza.

**Transkripzioa**

-Orduen denporan erromerixara be... ba, jertsie, konparaziño, jertse azule, horrek, Basiliok daukena baiño azulaguk, bazien. Ta orduen ez euen botikaik eta ez ezebe ta hogeï urte edo, hamazortzi-hogeï urteko neskak-eta --mahaixa apartaute, ez da esatekue, baiña-- zorri ale galantak jertsien taka-taka ikusten jakuezan.

- Hori bai. Zorrixek?

- Zorrixek? Erromerixan? Saillien.

- Osasune [...] ei jako.

- Ta pantorrilletan behera odol-txipristin ugeri, ta bueno... aurrera!

Bueno...! Bai. [...] Egixek die horrek! Horrek guzurrek ez die.

- Bidixingorren baten [...] jo eitten dau pantorrillan] ta horiaittik.

- Horrek Bittor Lapatzak...

- Horrek hamen hartuko die, ta guzurre bada, [preguntatu] edozeiñi.

**15. Mandeuliak eta erromeria**

- **Erref:** MAL-002/015
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:26:55. **Bukatu:** 00:27:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

**Laburpena:**

Mandeuliak eta erromeria.

**Transkripzioa**

- Ta Lapatzak, kortako behixei manda-eulixak --oin manda-eulixa be gastau ein da ganauetan be!--, ta [...] potetxo baten sartu ta han, Trabakun, plazie zan, erromerixie. Ta potiorri tapioi etara ta etxerako gogue neska morduek, kontizu. Pikau mandeulixek ta etxerako gogue!

- Zorrotza [...] , gero!

- E?

- Manda-eulixek zorrotza eitten dau heldue. Pikadie zorrotza mandeulixek.

- Enee! Hoixe!

**16. Antzinako bizimodua**

- **Erref:** MAL-002/017
- **Iraupena:** 0:00:10. **Hasi:** 00:29:50. **Bukatu:** 00:30:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

**Laburpena:**

Antzinako bizimoduaren inguruko kontuak.

### Transkripzioa

Bai e honek e oin hemen hartuko dittu eta ikasiko dittu, baiñe siñistu eziñeko gauzak diez lehenakuk ondik mordue daz horrek e deklaratzeko.

## 17. Osma auzoa

- **Erref:** MAL-002/019
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:00:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

### Laburpena:

Osmako erromeria. Auzoetako erromeriak. Neskatan-mutiletan.

## 18. Idi-diruaren inguruko pasadizoa

- **Erref:** MAL-002/021
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:02:25. **Bukatu:** 00:03:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

### Laburpena:

Idiak saldu eta idi-diruaren inguruko pasadizoa.

### Transkripzioa

- Han izen da beti gorutz ta, karreterun e, ba ein zotsala ospa.  
- [...]  
- Bai karreteru geure aitta zanak esate eban ba berak ebala konbersaziñu eban [...] ididkek saldu etxin ta idi-diru gurin e mahai gaiñera bota dabe ta gure aitzari esan zotzan berak ha idi-dirue bat bez ez zebala estimau; kortaraa jun ta ididxe falta. Hak emoten zotsela pena bere.  
- Hori.  
- Bai, osta hori neure bistan e gure aittari esanda. Ha idi-diru bape ez zebala estimau berak. Hak e, ididxe korta jun ta ididxe falta ixeti, harek emon zotsola penie berari.

## 19. Antzinako bizimodua

- **Erref:** MAL-002/023
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:04:55. **Bukatu:** 00:07:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

### Laburpena:

Antzinako kontu zaharra. Markinako feria. Lehenagoko arropak, ehunezkoak.

#### Transkripzioa

- Ba, zuen aitte zanak, entzun zotzen hori hori heldu ba, bai, eskopetie zuen aittana, ta bestik e Markiña ferixa [...] ba ferixa, ta ba andrak di aurrin pausun hurren erungo zittun [...] batzeko ta, batak esaten eutson bestiai e "Ezer entzu dozu?" Ta "Ez" "Anton da Maritxu ete dire. Ta "o" ta "Bai, Anton da Maritxu ete dire" "Ez dabe bidxek be alkar asko lotsatuko harek" esan ei eutsan besti horrek eta "Neuk be hori esan netsen gure aguriari" Bestik, ta zestun botillak euren e, tragotxuk etxera ekartzeko, botillak eta xiskun xiskun xiskun zestuk e, soinu ateraten eban pausun ta botilla txikiñek kargieaz, ta ba "Anton da Maritxu itten dila, bolo-bolo dabil ba hori ba, bolo-bolo dabil ba, hori ez dozu entzun?"
- Ta ez eban entzun, ta gero atzena baiño gauza bat gitxiau.
- [...]
- Bai, e gizonan bragetako botoiek e, josteko ez dau euko e, [...] esan ei etsan. Bragetako botoik josteko. Bai e, baten bat e, ha be holantxerik gauzek, lehenago euskerazko prakak baziren lehena, aurrin amantala.
- Nik ez nittuan ezautu.
- Nik bai, hamentxen zelaidxen be bai.
- Hamentxe Goitietxebarrekoei nik, praka zuridxek nahiko zuri behintzet, bueno ehunezkuk.
- Bai bai ehunezkuk.
- Ta amantalak haunakoxe kuadrue.
- Bai hegaletan botoik, hegaletan botoik.
- Bai txixa eitteko ta altzau bentani hori ta txixa ein ta gero blaust atzea be.
- Nik hori ez dot ezagutu, zera e, alboetan zera botoiek, hargiñei.
- E?
- Hargiñei [...] alboetan botoiek, hori e, Jose Korta zana ta ontxe dela hiruta zazpi urte, aitxa hil zana.
- Harek be euskerazko prakak di, euskerazko prakak esaten...
- Mutikue zazpi-zortzi urte [...] nik , hiruta zortzi urte uste dot aitte hil zana [...] horrek bakit holako prakak [...].

## 20. Markinara feriara

- **Erref:** MAL-002/026
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:09:10. **Bukatu:** 00:10:35
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

### Laburpena:

Markinara feriara. Argirik ez. Berrikuntzak. Antzinako bizimoduari buruzko iritzia.

#### Transkripzioa

- Bai.

- Hori zuen aittrek entzundekue dok, ferixara doiela Markiñen: "Maritxu, argiik-eta badozu?"

- Joxepa. Joxepa ez zuan?

- Bai, bai, Joxepa. "Joxepa, argiik bai?", "Bai, ba! Lehen [holan... ibilli] baiña oin bai, ba" esan ei eutsan. Ta "guk ez, ba. Guk [... sartu izan jako] ta holako komerixaiken." Argi barik.

- Bai, lehenao argi baekuk ta urik baekuk... Ta gaur Mallebixen be kamiño barik etxe bat be ez da egongo. Ta gure gazte-denporan ez urik, ta ez kamiñoik ta ez... ezebez.

- Hoixe goiko kamiñoik ta lehen esan dana. Hauxe [Apottetik] behera doien zahar hau...

- Gero eliza [aldien], Areittixora doiena, Alto de Areitiora doiena. Akabo. Ez Beranora, ez Berano txikire, ta ez Goittara, ta ez Osmara. Kamiño bakuk. Horrek ointxe, geure akorduen eindako kamiñoek die danok.

- Bai, bai, dan-danok.

- Ta orduen, oin txarto bizi dala jentie, baiña gaur baiño txartuao oin arte beti bizi izen da. Aurrerakoik ez dakiu, ez dou ikusten aurrekoik, aurrerakue ez dou ikusten.

- Beste asko be halan egongo zan.

## 21. Urrezko txanponak

- **Erref:** MAL-002/027
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:10:35. **Bukatu:** 00:12:20
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

### Laburpena:

Baserriko bizimodua. Ezagun batek txakur txikirik ez etxean eta bost duroko urrea aurkitu zueneko pasadizoa. Antzinako txanponak.

### Transkripzioa

- Ta beste asko be holan egongo zan, baiñe pobriek harek be ta txakur txiki bategaz etxin. Ta [...] edo ze pasaten zan behintzet biherrin esan zotan, ta bost duroko urri topau txakur txiki bateaz etxin da bost duroko urri topau hantxe, ta gero gure aitta zenak esaten eban mando baba baltza esaten jakona baba txikixe ei zan.

- Bai.

- Ta Durungora jun ta [...] batatz ekarri bost duroko urriaz.

- Bai bai.

- Ordun be urri e.

- Dirue.

- Dirue. Ta diru te gañera harek eta neuk be beste hain beste eingo nabene-eta. Porke ha babie pagauko eben biher baiño taku gehixa [...].

- Hori bai.

- Ze urrie urrie izengo da, ta e ha e kobrauko zotsen beste diruaz saltzen daben tamañun.

- Jakiñe ba.

- Horixe ba.

- Lehen amak gurin esaten eban aitte zanai, nire aitte zanai zelan e ttattatik urriaz txahala parau zen, baiña urri ez zan gero zidarra aurkittu ei

zan gero zidarra be ezkuatu zan eta... Lehen urri.  
- Lehenengo urri.  
- Bai lehenengo urri.  
- Bai ziderra be.  
- Ordun be bai e Lamaiku ta txanpon bat ta zera holakuk asko ziren.  
Lauzirikuk [...] eta zera bera erosteko dirurik ez.

## 22. Semea abade egiteko dirurik ez

- **Erref:** MAL-002/028
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:12:20. **Bukatu:** 00:14:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

### Laburpena:

Antzinako bizimodua. Semea abade egiteko dirurik ez.

### Transkripzioa

- Ta beste gauze bat, bidie, zera, kongregaziñorako [diruan izena], hamen auzuen be abade bat [ein guran], estudixatzen, Otsonen. Eta aittek eta amak ezkondu ein gure alabie, ba, harentzako diru pixkat ekartiarren, abadia eitteko dirue ekartiarren.  
- Hamar mille pezeta edo kostatzen ei zan...  
- Ehun duket, berrehunekue, argitzen jakuela, baiña hirurehun-laurehunekue gure. Abadien karrera amaitzeko diru palta. Ta ehunekue ta berrehunekue argitzen jakuela, baiñe... guk etxien daukou mutil ona, gure [aittite... morro], etxerako mutil ona etxin daukou, baiña dirue faltau abadien karrera amaitzeko. Ta ehunekue ta berrehun... Duketa, hamaika erriel. Entzun ondo, e! Hamaika erriel, ba, etarakozu kontue [esloie deukozuenak] zenbat urtetzen eutsen. Duketa hamaika erriel. Ta ehunekue ta berrehunekue argitzen jakola, baiñe hirurehun-laurehunoik ez. Ta, halantxik, gero Elorrixotik etorri, ba, ez jakixat, hirurehun edo laurehun edo ze ekarriko eban, handik etorri karrera amaitzeko...  
- Dirudune.  
- ... dirudune. Halan amaittu zuan hori gure zaharren denporan. Nik neuk ezautu, haren ehun-berrehun [biher zittunen] andrioi, etxera ezkontutekue, Otsonenekue, ezautu najuan. Pascuala. Baiñe haren aurreko guresuk ez.

## 23. `Xenpelar´en "Azken juizioko bertsoak"

- **Erref:** MAL-002/031
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:16:05. **Bukatu:** 00:17:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

### Laburpena:

<p>`Xenpelar´en "Azken juizioko bertsoak" bertso sortako pare bat bertso abesten ditu. (hurrengo pasarteansorta honetako bertso gehiago)</p>

### Transkripzioa

Hemen kristauak bidian degu, ba  
azken juizio eguna  
geure begien bistan  
ikusi behar deguna.  
Josepateko zelai santuko  
tronpeta-soinu illuna  
galduak pena eramango du  
eta justuak fortuna.

Zeruak ditu hamabi ate  
aingeru bana guardian  
urrezko murallak eta  
alhaja fiñak erdian.  
gloria [...] danean  
musikaren alegrian  
hori alkanzatutzera danok saia  
gaitezen fede garbian.

- Ta, ba, kantaiko dotsuraz gehixago papeletik nahi badozu.

## 24. `Xenpelar´en "Azken juizioko bertsoak"

- **Erref:** MAL-002/033
- **Iraupena:** 0:06:05. **Hasi:** 00:18:30. **Bukatu:** 00:24:35
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Bertsoak

### Laburpena:

<p>`Xenpelar´en "Azken juizioko bertsoak" bertso sorta.</p>

### Transkripzioa

Munduko gauzen errematia  
dakar azken juiziuak  
hauts bihurtuta utziko ditu  
herri ta palaziuak,  
mendiak lehertu alkarren kontra  
herri ta naziak  
zententzi hori botako digu  
Jesusen benediziuak.

Itsasoak su, eguzkia illun,  
illargia odolak hartu  
lurra ikara eta, gaiñera,  
errio danak agortu,  
munduko gauza baliosuak  
erre ta ikatz bihurtu  
pekatariak umil gaitezen  
bada zerekin beldurtu.

Heriotzaren larritasuna,  
suspiriua barrendik,

nahi ez degula bertan hil behar  
anparo gabe iñundik  
Josapateko zelai santura  
juango gera hemendik  
ez da zeruan sartuko Jesus  
desanparatzen duanik.

Jesus zerutik Josapatera  
aingeruakin batean  
pekatarien artzai umilla  
badator hoiien tartean  
zelai santura juango gera  
bide guziak betean  
gure orduko larritasuna  
zententzia eman artean.

Alkarren bistan emango digu  
zetentzia bat zorrotza  
gure obrak han azaldu behar  
gaixtoarentzat ze lotsa!  
Pekatoriak altxa dezagun  
Jesusengana bihotza,  
konsideratu gugaitik nola  
pasa zuan heriotza.

Josapateko zelai santuan  
asko degu ikusiko  
Jesus nola dan zetentzia bat  
guri ematen hasiko.  
Gaixtua danak inpernurako,  
onak ez du mereziko  
justuarentzat zeruan silla  
eternidade guziko.

Aita Santu ta errege hoiek,  
obispo ta apaiz guztiak,  
pobre ta aberats diranak berdin  
maixu horren justiziak.  
Diruak ez du han balioko  
hori gaude ikasiak.  
Zeiñi berea emango dio  
jangoikuaren graziak.

Anima galdu baten tormentu  
eta nahigabe haundiak  
zer diran ezin konsideratu  
gizonaren memoriak  
eternidade guztiko penak  
etsaien mende jarriak  
horra munduko gustuak eta  
egun engaiñagarriak.

Guztiok gera pekatariak  
deseoz edo obretan  
tentaziak guretzat dira  
ez da dudarik horretan.

Gorputz argala erortzen bada  
bere bizio txarretan,  
gure anima entregatzen du  
etsaien atzaparretan.

Bi bide daude ezker ta eskubi  
komeni da ikastia  
aukerak daude, bata zerura  
inpernurako bestia  
gure anima jaungoikuari  
hainbesteraíño kostia  
eta zer pena hartuko duan  
Luziferrentzat uztia.

Infernua da kalabozo bat  
mortal ikaragarria  
han sartzen danak ikasiko du  
tormentu hoién berria.  
Luziper dago hango errege  
ezpatarekin jarria.  
Harren mendean egon beharra  
animak daukan larria.

Zeruak ditu hamabi ate  
aingeru bana guardian  
urrez muraillak egiñak eta  
alhaja fiñak erdian.  
gloriak daukan edertasuna  
musikaren alegrian  
premio hori alkantatzera  
gabiltzan fede garbian.

Aita Santua Erroman dago,  
izena Pio deritza  
haren kontrako enemiguak  
inguraturik gabiltza.  
Jangoikuaren birtutia da  
beti errenditzen gaitza  
kristau fidelak, kunpli dezagun  
ebanjelioko hitza.

Bertso berrien errematia  
zer datorkigun jakiña  
horra nik esan nola behar dan  
egia [justuen] samiña  
premio hori alkantatzera  
enpeñatu ahalegiña  
zu bitarteko eskatzen zaitut  
aingeruen erregiña.

- Amaittu dira horrek.
- [...]
- Bueno, hori klasiori amaittu da.



**CC-by-sa | Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - [ahotsak@ahotsak.com](mailto:ahotsak@ahotsak.com)